

SNV¹-positioning paper rondetafel gesprek over de BHOS-nota

Vaste commissie voor BHOS Tweede Kamer, 15 september 2022

Wij reageren graag op het verzoek om input te leveren op de onlangs gepubliceerde beleidsnota 'Doen waar Nederland goed in is' en verwelkomen het consultatieve proces. Onze eerdere volledige reactie tijdens de consultatie ronde is hier te vinden <https://on.snv.org/3e1NGdj>, hieronder geven wij een samenvatting.

I. Inputs met betrekking tot de werkwijzen voor maximale ontwikkelingsimpact

1. Kiezen voor focus en effectiviteit

Wij zijn het volledig eens met het belang van doelgerichtheid (en dus van een goede coördinatie met andere partners die in verschillende sectoren werkzaam zijn ter bevordering van gemeenschappelijke doelstellingen), alsook met de noodzaak van grotere programma's op langere termijn, zoals voorgesteld in de BHOS-nota.

Het maximaliseren van de impact ter bevordering van de SDG's vereist, naast een goede prijs-kwaliteitverhouding, een meer holistische aanpak op langere termijn. Kleinere korte termijn projecten kunnen als pilots een bijdrage leveren, maar de voortdurende **projectisation** en siloïsering van korte-termijn projecten vormt een belemmering voor een grootschaliger impact, vooral in fragile gebieden². Met name de problemen in verband met de klimaatcrisis en fragiele situaties zijn te complex om in projecten van 3-5 jaar op te lossen en vereisen zowel innovatieve als flexibele oplossingen. Er zijn verschillende door DGIS gefinancierde meerjarenprogramma's die goede voorbeelden zijn van grootschaliger systeemveranderingen³.

Daarom bevelen wij aan:

- Defragmentatie: een meer programmatische, holistisch-systemische aanpak met een langere looptijd voor een betere en grootschalige impact. Een suggestie is één aanbestedingsronde voor meerdere opeenvolgende projectfasen (bv. 3 x 5 jaar) met de mogelijkheid om per fase (go/no go) mijlpalen in te bouwen. Dit zou continuïteit mogelijk maken van programma's, waardoor meer kansen ontstaan voor grotere efficiëntie, impact en duurzaamheid.
- Een prominenter rol van de Nederlandse ambassades bij de programmatische aanpak op langere termijn door een verdere decentralisatie van capaciteit en budgetten.

2. Ontwikkelingssamenwerking inzetten als hefboom voor particuliere financiering

De wereld ligt niet op koers om de SDG's tegen 2030 te bereiken. De huidige niveaus van officiële ontwikkelingshulp (ODA) en internationale investeringen om de SDG's te bereiken, laten een jaarlijks financieringstekort zien van 2,5 tot 3 biljoen dollar. Dit gat kan niet worden gedicht zonder gebruik te maken van innovatieve financieringsbenaderingen en -instrumenten en het bevorderen van nieuwe partnerschappen ter aanvulling van de traditionele ontwikkelingssamenwerking.

Financiële instellingen (in het bijzonder development banks zoals FMO) zijn van vitaal belang voor dergelijke partnerschappen, bij het bevorderen van financiële inclusie voor bevolkingsgroepen onderaan de piramide, in het bijzonder vrouwen en jongeren, en bevolkingsgroepen in de minst ontwikkelde landen (LCDs) (met inbegrip van fragiele staten). Innovatie is een belangrijke voorwaarde voor schaalvergroting, waarbij vooral (lokale) MSME's (MKB) een belangrijke rol kunnen spelen. Aangezien development banks van nature meer geïnteresseerd zijn in samenwerking met grotere ondernemingen die aanzienlijke bedragen kunnen opnemen, is er nog steeds een kloof - die bijzondere aandacht vereist - om innovatieve financiering met soms hogere risico's (en kleinere

¹ <https://snv.org/>

² <https://www.devex.com/news/opinion-from-attribution-to-contribution-for-team-europe-collaboration-103647>

³ Pro-ARIDES <https://proarides.org/en/home/>, Netherlands WASH SDG Consortium, Inclusive Dairy Enterprise (TIDE) in Uganda, Building Rural Dairy Business Growth in Ethiopia (BRIDGE), Horticulture HORTILIFE Ethiopia programma en het op digitalisering gerichte STAMP+ programma in Mali

volumes) mogelijk te maken voor meer gemarginaliseerde groepen (vooral vrouwen en jongeren) en MKB.

Daarom bevelen wij aan:

- Nederland, moet zich richten op steun voor het midden- en kleinbedrijf in de LCD's, en op initiatieven die erop gericht zijn deze MKB bedrijven in staat te stellen op termijn (op schaal) te groeien, waarbij het kapitaal gedeeltelijk risicovrij wordt gemaakt en er meer uitgebreide technische bijstand wordt verleend, hetgeen resulteert in de broodnodige werkgelegenheid voor jongeren en mogelijk ook in het ondernemerschap van jongeren.

3. Meer doen in EU-verband

Wij zijn het eens met het BHOS-beleid om de betrokkenheid bij de **Team Europe Initiatives** (TEI) te verdiepen. Binnen de EU kan en moet Nederland pro-actiever streven naar effectievere TEI's die beter verankerd zijn in de landen/context, en tegelijk meer invloed uitoefenen op belangrijke thema's (zoals klimaatadaptatie en -mitigatie, gendergelijkheid en sociale inclusie, en institutionele versterking en effectief bestuur) en gebruik maken van Nederlandse expertise en capaciteiten. Er bestaan al verschillende voorbeelden van effectievere partnerschappen, zoals het **Investing in Young Business in Africa**⁴ (OS-EU kamerbrief 16th mei⁵) en er zijn verschillende landen-TEI's in ontwikkeling waarin Nederlands een meer leidende rol kan spelen⁶.

Daarom bevelen wij aan:

- Bevordering en ondersteuning van een meer proactieve, doeltreffende en strategische deelname aan de Team Europe-initiatieven (TEI's) - zowel op het niveau van het ontvangende land als op dat van Brussel - (onder meer via het [Practitioners Network](#)⁷), met als resultaat doeltreffender, met EU-middelen medegefinancierde programma's om Nederlandse ontwikkelingsinvesteringen op te schalen.
- Een duidelijke doelstelling inzake het aantal en het volume van de TEI's die als hefboom voor ontwikkelingsdoelstellingen moeten worden gebruikt en een grotere TEI-ondersteuningscapaciteit bij het ministerie.

4. Jeugd, lokalisatie en belang van governance

Wij zien een krimpende civiele ruimte, met inbegrip van de rol van lokale organisaties, waaronder de jeugd, in veel van de ontwikkelingslanden. Wij moedigen derhalve aan dat **de nadruk wordt gelegd op versterking van het lokale bestuur** - waarbij de eigen plaatselijke inbreng en betrokkenheid bij zowel het proces als de resultaten worden gewaarborgd. Versterkte bestuur mechanismen die inclusief zijn - vooral voor vrouwen en jongeren - en een zinvolle betrokkenheid van lokale actoren uit het maatschappelijk middenveld, de overheid en de particuliere sector mogelijk maken, zijn van cruciaal belang om een duurzaam effect te sorteren.

5. Werken in de moeilijkste landen en regio's

Onstabiliteit - is zowel oorzaak als gevolg van economische onderontwikkeling, ongelijke kansen, conflicten en ontheemding, die alle van belang en relevant zijn voor Nederland. Effectieve ontwikkeling in fragiele gebieden kan aanzienlijk bijdragen tot grotere lokale en internationale stabiliteit, vooral wanneer economische ontwikkeling en sociale cohesiedoelstellingen in overkoepelende kaders worden verweven. Dit vereist flexibiliteit en langdurige inspanningen, inclusief een focus op een triple-nexus benadering: humanitair, ontwikkeling en stabiliteit.

Handel en onstabiliteit lijken te vaak als een dichotomie (of/of) te worden gezien. Dit is natuurlijk niet het geval. Doeltreffender en billijker handelsbetrekkingen tussen bijvoorbeeld Nigeria (en andere kuststaten in West-Afrika) en Nederland kunnen een rol spelen bij het verhelpen van sommige problemen in de Sahel, waarbij verschillende exportgoederen uit Nigeria afhankelijk zijn van input of verbindingen van over de grens in Sahel-landen, en omgekeerd, waarbij verbeteringen in de handelsstromen voordelen kunnen opleveren over de grenzen in West-Afrika. Er zijn dus meer algemene systeemperspectieven nodig, die zowel kwetsbare als minder kwetsbare geografieën

⁴ <https://europa.eu/capacity4dev/tei-jp-tracker/tei/invest-young-businesses-africa-iyba>

⁵ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-ac6c2835229f5cfa5a77437db09eec08bcc70c18/1/pdf/kamerbrief-inzake-eu-ontwikkelingssamenwerking.pdf>

⁶ <https://europa.eu/capacity4dev/tei-jp-tracker/>

⁷ <https://www.dev-practitioners.eu/>

omvatten. Dit is met name relevant voor de 14 landen in de beleidsnota waar handel en ontwikkelingssamenwerking worden gecombineerd.

Daarom bevelen wij aan:

- Handel en fragiele landen mogen niet als dichotomieën worden beschouwd; er moet worden gezocht naar handels- en triple-nexus mechanismen die bijdragen tot het verminderen van instabiele situaties, en die verder reiken dan starre geografische grenzen (landen).
- Er moet ook meer worden gedaan ter ondersteuning en initiëring van investeringen in minder fragiele gebieden die bijdragen tot ontwikkelingswinst in aangrenzende meer fragiele contexten, zoals Sahel/kustgebieden en; in Nigeria, Ivoorkust, Senegal en Ghana, bijvoorbeeld, die de stabiliteit en ontwikkelingswinst in de Sahel kunnen stimuleren door effectievere handel, alsook in het gebied van de Grote Meren (DRC, Rwanda, Uganda en Burundi).

II. Hulp en handel (Buitenlandse handel en OS) : de combinatie landen

Recente covid-19 lockdowns en de Russische invasie in Oekraïne hebben de kwetsbaarheid vergroot, vooral op voedselgebied, zowel voor de binnenlandse als de internationale markten. Het internationale bedrijfsleven zou veel baat hebben bij een versterking van de toeleveringsketens. De ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf zal, samen met steun voor de informele handelssector in veel landen die ODA ontvangen, ook de belangrijkste motor zijn voor werkgelegenheid en inclusie van jongeren. Ongeveer 80 tot 90% van het voedsel in Afrika wordt geleverd door de informele sector, die producenten en kleine en middelgrote ondernemingen verbindt met consumenten op het platteland en in de steden.

De afweging tussen het stimuleren van handel en exportproductie voor economische ontwikkeling voor bijvoorbeeld de tuinbouwsector, versus de lokale en regionale voorziening en voedsel- en voedingszekerheid in de combinatie landen is van cruciaal belang. In sommige gevallen is de ondervoeding het ergst in districten en provincies waar de voedselproductiviteit vaak het hoogst is, zoals in Rwanda waar in de provincie met de hoogste groenteproductie de meeste gevallen van ondervoeding voorkomen. Dit is vaak te wijten aan de sterke commercialisering van de productie en ook aan andere factoren. Deze afweging moet openlijk worden besproken en de negatieve effecten moeten worden verzacht.

Daarom bevelen wij aan:

- Verbetering van lokale toeleveringsketens (met meer aandacht voor informele handel) binnen en tussen ontwikkelingslanden.
- Investeren in (NL) bedrijven in ontwikkelingslanden mag niet ten koste gaan van ontwikkelingshulp of van lokale (MKB)/ondernemingen, vooral in de "combi-landen" is een sterke beoordeling of de NL bedrijven waarde toevoegen van belang.
- De aandacht, ook binnen de agenda inzake hulp en handel, moet blijven uitgaan naar lokale markten en waardeketens en naar steun voor kleine boerenbedrijven die voedsel produceren voor lokale of regionale markten